

Helseatlas

Likeverdige helsetjenester - uansett hvor du bor?

Kodepraksis og praksisvariasjon – Refleksjoner rundt arbeidet med helseatlas

Bård Uleberg

DRG Forum

Trondheim 19. mars 2019

SKDE

Innhold

- Helseatlas
- Variasjon i kodepraksis
 - Definisjon av tema og pasientutvalg
- Variasjon i bruk av tjenester – ulik praksis
 - Eksempler på geografisk variasjon
 - Endring over tid
- Oppsummering

Helseatlas

Hvorfor helseatlas?

«Helseforetakenes formål er å yte **gode** og **likeverdige** spesialisthelsetjenester til alle som trenger det når de trenger det, **uavhengig** av alder, kjønn, **bosted**, økonomi og etnisk bakgrunn...»

Helseforetaksloven §§ 1 og 2

«De fire regionale helseforetakene skal sørge for gode og likeverdige spesialisthelsetjenester til befolkningen»

Nasjonal helse- og sykehusplan (2016 - 2019) s. 139

Meld. St. 11

(2015–2016)

Melding til Stortinget

Nasjonal helse- og sykehusplan
(2016–2019)

Sørge-for-ansvaret

- RHF-ene og HF-ene har et sørge-for-ansvar for at befolkningen i deres opptaksområde tilbys forsvarlig og likeverdig spesialisthelsetjeneste
- Helsetjenesten kan utføres av eget HF, andre HF eller private aktører med avtale om offentlig finansiering

Befolkningsperspektivet

- Tar utgangspunkt i hvor pasientene bor uavhengig av hvor de er behandlet
 - Opptaksområdene varierer med fag- og funksjonsfordeling
 - «Lokalsykehusfunksjoner» - medisinsk øyeblikkelig hjelp
- Fordeler
 - Sammenliknbare tall, kjønns- og aldersstandardiserte rater pr. befolkningsenhet
 - Bruken måles pr. innbygger som om kjønns- og alderssammensetningen var lik i hele landet
 - Reduserer bias grunnet funksjonsfordeling og case-mix
 - Sjelden store geografiske forskjeller i sykелighet

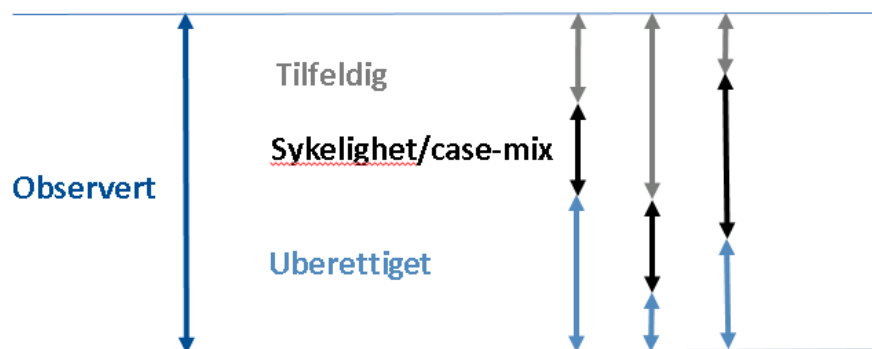
Generell utfordring

- «Riktig» nivå er sjeldent kjent
- Helseatlasene reiser mange spørsmål
- Faglig forankring helt sentralt
- Behov for forskning rundt årsaker til, og konsekvenser av, variasjon

Vurdering av variasjon

- Observert variasjon

- Tilfeldig variasjon
- Systematisk variasjon

- Stor (betydelig) eller liten (ubetydelig)?

- Berettiget eller uberettiget?

- Kommer an på hva som er rimelig å forvente
- Uberettiget variasjon = den delen av den observerte variasjonen som ikke skyldes tilfeldigheter, pasientpreferanser eller forskjeller i underliggende forekomst av sykdom

Helseatlas – tre elementer

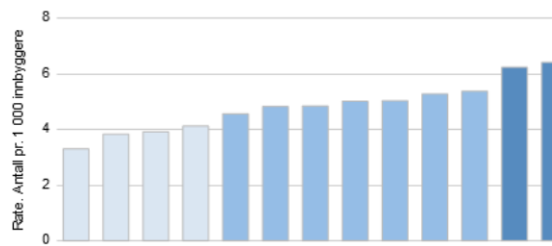
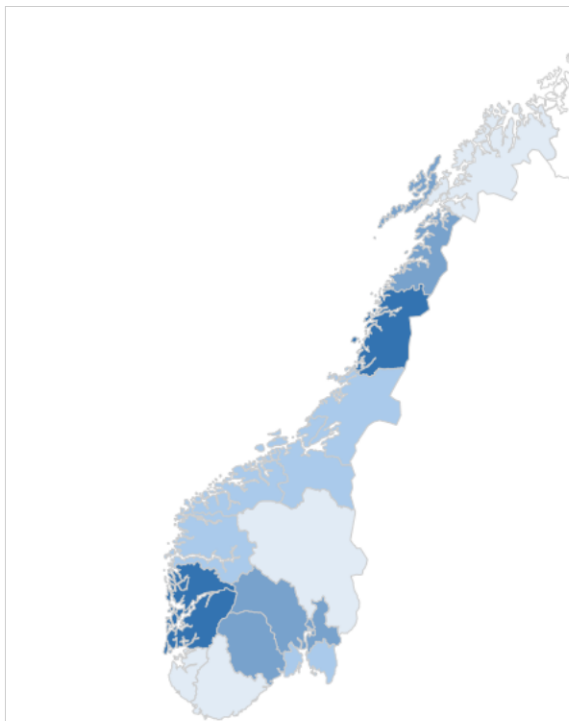
- Interaktive kart

Eldrehelseatlas - 75 år og eldre

Kart / pasientutvalg

klikk på "ark"-symbol for å se faktaark

- ▶ Allmennlegetjenesten
- ▶ Spesialisthelsetjenesten
- ▼ Hjerte
 - Hjerteinfarkt, innlagte pasienter
 - Revaskularisering, PCI og bypass
 - Hjertesvikt, innleggelser
 - Hjertesvikt, poliklinikk
 - Hjertesvikt, reinnleggelser
 - Arbeids-EKG, poliklinisk
 - Langtids-EKG, poliklinisk
 - Ekkokardiografi, poliklinisk
 - Pacemaker
- ▶ Lunge
- ▶ Ortopædi

Likeverdige
helsetjenester
- uansett hvor du bor?

Eldrehelseatlas for Norge

En oversikt og analyse av somatiske helsetjenester for
befolkningen 75 år og eldre for årene 2013–2015

Datakilder

- **NPR**
- KPR/Kuhr
- Medisinske kvalitetsregistre
- Andre sentrale helseregistre
 - Eks. Medisinsk fødselsregister
- SSB

Kodepraksis

Norsk pasientregister

- Mest brukte kilde
 - Nærmest komplett oversikt over bruk av spesialisthelsetjenester
 - Internasjonalt få som har data av denne typen
- Solid utgangspunkt for å belyse variasjon i helsetjenestebruk

Tidstyven i helseatlasarbeidet

- Finne sammenlignbare pasientutvalg på tvers av helseforetak over tid
- Utfordringer
 - Manglende data
 - Ikke alltid gjennomgående kodestruktur
- **Største utfordring – håndtere variasjon i kodepraksis!**

Sammenlignbare utvalg

- Definerer av tema
 - Dagkirurgi, barn, gynekologi etc.
 - Administrative koder
 - Aktivitetskategori, tjenesteenhetKode, EpisodeFag, utførendeHelseperson etc.
 - Ikke alltid utfylt og ikke alltid gjennomgående over HF
 - Pasientopplysninger
 - Alder, kjønn, bosted
 - En del mangler for avtalespesialister

Sammelmalignbare utvalg

- Definerings av pasientutvalg
 - Medisinske koder
 - DRG
 - **ICD-10, prosedyrekoder og normaltariffetakster**
 - Utfordringer
 - Varierende kodepraksis i helseforetakene
 - Endringer i kodeverkene
 - Endringer i behandlingsmetoder

Dagkirurgi som tema

- «12 kirurgiske inngrep som vanligvis blir utført som dagbehandling...»
- Startet ut med Behandlingsnivå/
aktivitetskategori som indikerer dagkirurgi
 - Handler om tjenesteorganisering og varierer
 - Mange får typiske dagkirurgiske inngrep som inneliggende
- Intet krav om administrativ koding for dagkirurgi i analysene

Dagkirurgiske pasientutvalg

- Endringer i 4 av 12 utvalg ved nytt atlas 3 år etter
 - Feilkoding hos SKDE – Utvalgt håndkirurgi og innsetting av øredren
 - Faglige råd – Fjerning av mandler
 - Nye metoder/kodeendringer – Åreknuter

Barn: medisin/kirurgi

- Særlig interesse for barn behandlet av barneleger/barneavdelinger (Barnelegeforeningens initiativ)
 - Gjennomgang av kodede tilstander ved barneavdelinger, gynekologi/føde, barsel osv.
 - Ikke gjennomgående bruk av koder for tjenesteenhet
- Medisin og kirurgi ble skilt ved hjelp av:
 - DRG-type, hoveddiagnose, private spesialisters spesialitet og normaltarifftakster

Kols

- Samlebegrep for tilstander som hindrer luft ut av luftveiene som emfysem og kronisk bronkitt
- Ulike grader fra mild til svært alvorlig
- Måling av lungefunksjon viktig ved diagnostisering
- Hovedsymptom – tung pust
- Andre symptomer – hoste, slim, angst, depresjon, ernæringsproblemer, svinn av muskelmasse, utmattelse

➡ Gir rom for bruk av ulike tilstandskoder

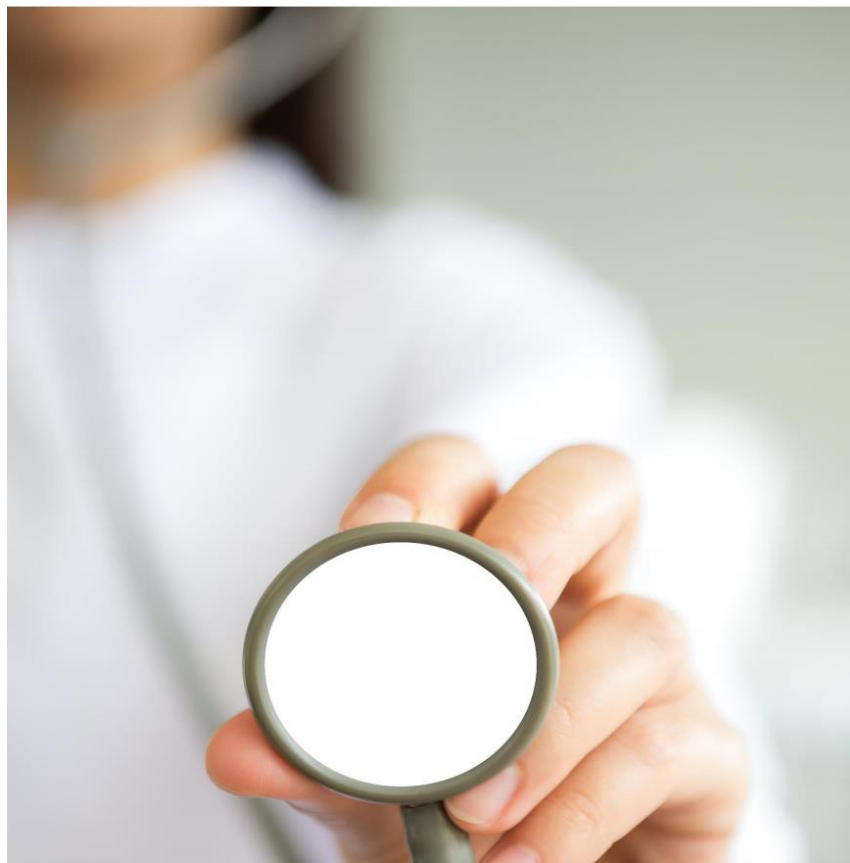
Kols grunntilstand – utvidet definisjon

- Hovedtilstandskoder:
 - J44 Annen kronisk obstruktiv lungesykdom
 - J43 Emfysem
 - J42 Uspesifisert kronisk bronkitt
 - J41 Ukomplisert og mukopurulent kronisk bronkitt
 - J40 Bronkitt, ikke spes. som akutt eller kronisk
- Ved J40-J44 som bitilstand, også hovedtilstandene:
 - R06.0 Dyspné
 - J09-J11 Influentaer
 - J12-J18 Pneumonier
 - J20 Akutt bronkitt
 - J22 Uspesifisert akutt infeksjon i nedre luftveier
 - J46 Akutt alvorlig astma
 - J96 Respirasjonssvikt

Fødselshjelp – pågående arbeid

- Ønske om å belyse bruk av poliklinikk og reinnleggelser i barseltid
- Særlig reinnleggelser for barn problematisk knyttet til manglende sikker personid for nyfødte
- «Mangelfull innrapportering av fødselsnummer for nyfødte resulterer i at det ikke kan tilrettelegges data til forskning hvor informasjon om nyfødtperioden inngår» (Helsedirektoratet 2018)

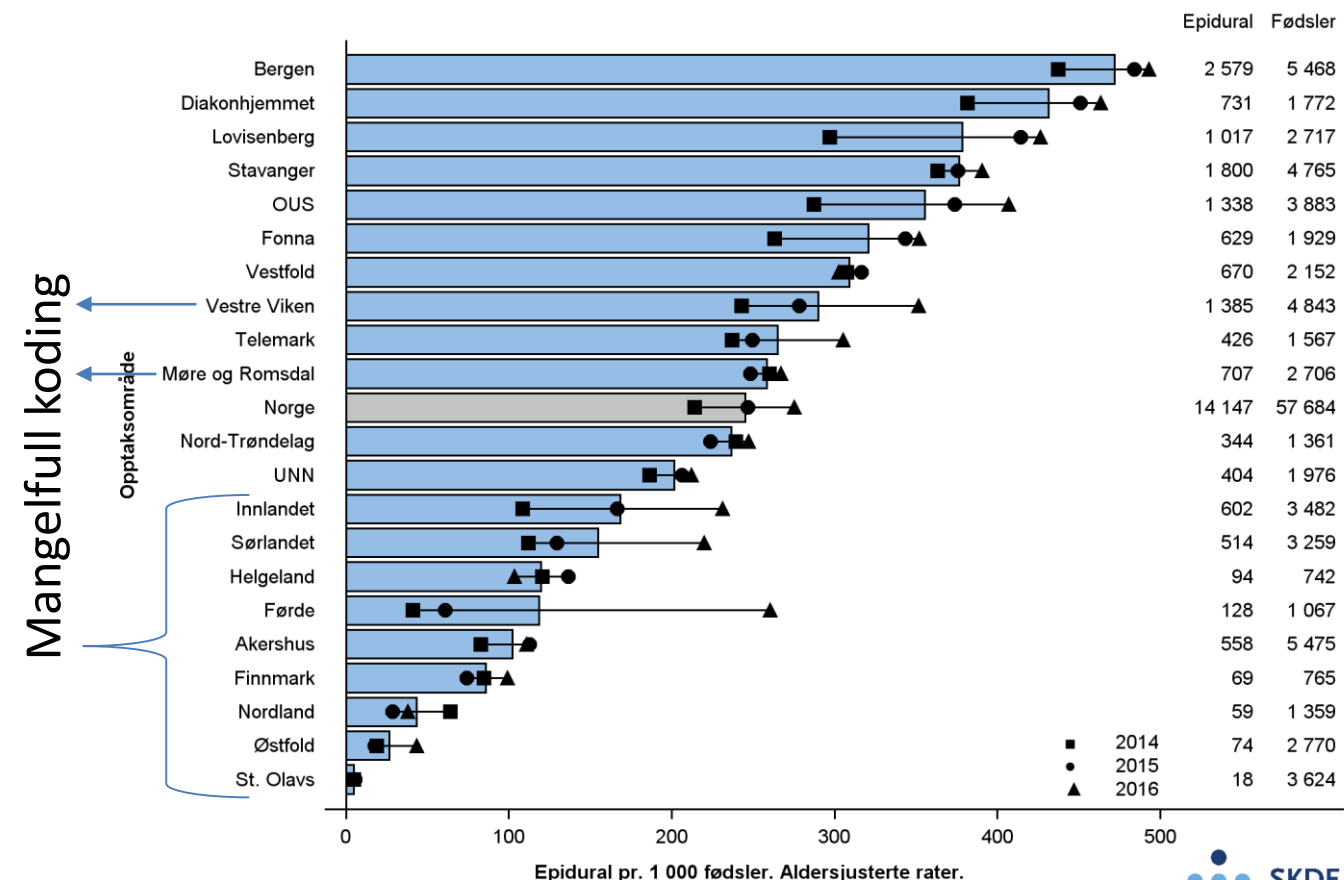
Helsedirektoratet: Antall døgnopphold i HDG 15 og andel koblet med fødselsnummer fordelt på inst.

Institusjon	2016		2017	
	Antall	Andel koblet, %	Antall	Andel koblet, %
Helse Sør-Øst RHF	34 135	56,8	32 750	66,3
Oslo universitetssykehus	10 275	57,4	9 989	63,6
Sykehuset Telemark	1 805	82,7	1 582	81,2
Sykehuset i Vestfold	2 086	98,5	2 028	99,8
Sykehuset Østfold	3 068	37,3	3 017	43,9
Vestre Viken	4 747	30,0	4 673	47,0
Akershus universitetssykehus	5 166	70,9	4 854	66,5
Sykehuset Innlandet	3 425	61,0	3 278	91,6
Sørlandet sykehus	3 563	46,2	3 329	69,7
Helse Vest RHF	13 653	99,9	13 044	100,0
Haukeland universitetssykehus	5 647	99,8	5 249	100,0
Stavanger universitetssjukehus	5 008	99,9	4 843	100,0
Helse Fonna	1 977	99,9	1 906	100,0
Helse Førde	1 021	99,9	1 046	100,0
Helse Midt-Norge RHF	8 264	98,6	8 071	99,8
Molde sjukehus	496	97,0	467	100,0
Kristiansund sjukehus	377	98,7	364	100,0
Ålesund sjukehus	1 465	97,3	1 435	99,9
Volda sjukehus	450	98,0	478	99,8
St. Olavs hospital	4 135	99,9	4 017	99,9
Sykehuset Namsos	401	96,3	334	99,1
Sykehuset Levanger	940	97,0	976	99,6
Helse Nord RHF	4 996	81,1	4 745	83,3
UNN Tromsø	2 140	83,7	1 979	73,5
Finnmarkssykehuset	727	72,8	686	82,7
Nordlandssykehuset	1 480	87,0	1 447	96,5
Helgelandsykehuset	649	68,7	633	84,4
Totalt	61 048	74,1	58 610	79,8

Epidural ved fødsel i NPR

- Lite troverdig med så store forskjeller

Kilde: NPR/SSB

Utvalg:

Tilstandskoder:

Z37.0, Z37.2,
Z37.5

(Levende fødte)

Prosedyrekode:

WDAL34,
WDAL36,
WDAL38

Fra DRG-forum 11. mars 2014

Noen innledende kommentarer

- Vi koder ikke:
 - O70.0 Perinealrift grad I inkl overflatiske rifter
 - O70.1 Perinealrift grad II
 - WDAL34 Epiduralanestesi
 - MAFX00 Fosterovervåkning med CTG
 - MAFE05 Fosterovervåkning med STAN
 - TKC20 Blærekateter (hvis ikke urinretensjon)

ST. OLAVS HOSPITAL
UNIVERSITETSSYKEHUSET I TRONDHEIM

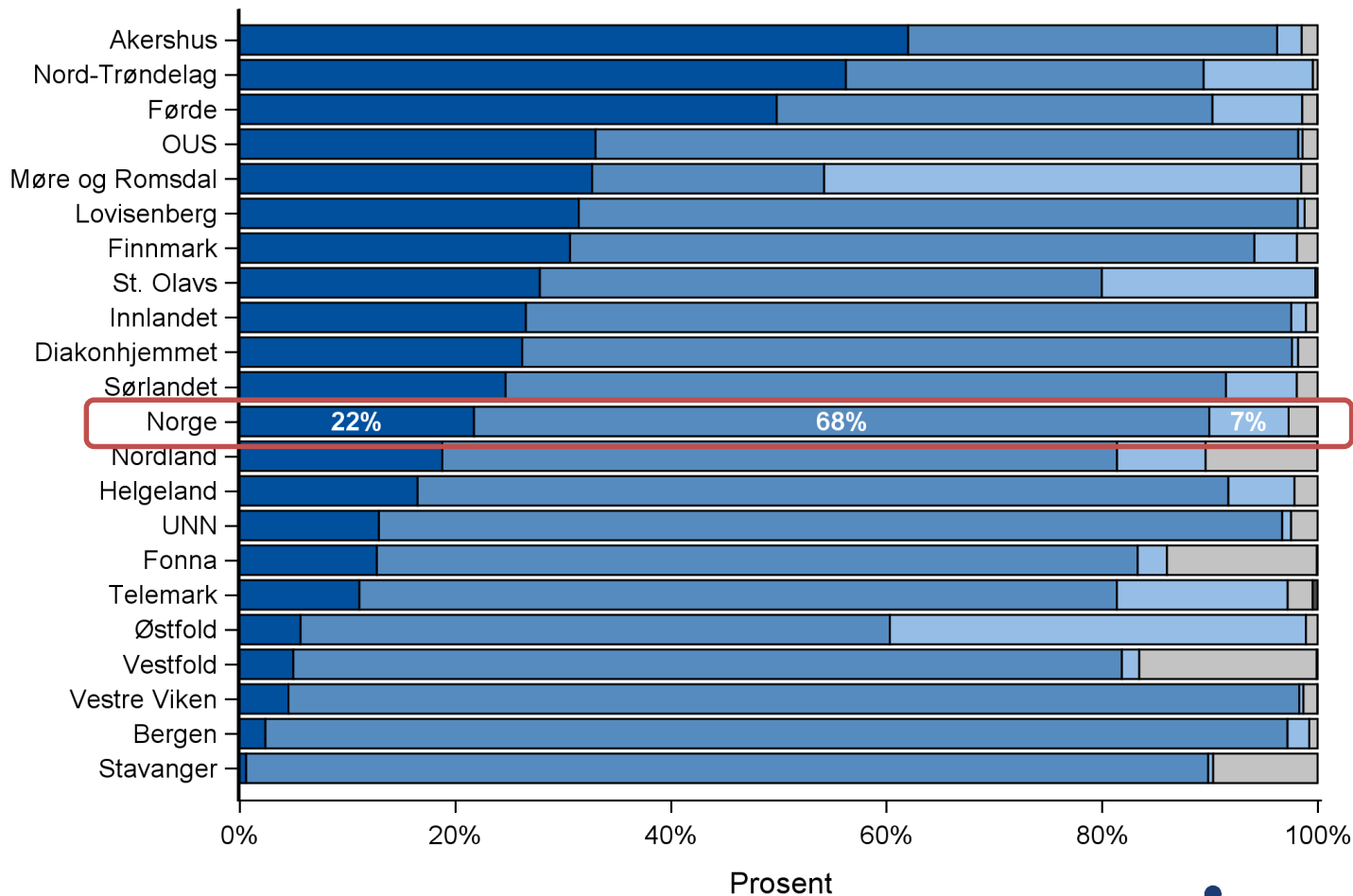
- Epiduraldata ble hentet fra MFR...

Svangerskapskontroller i spesialisthelsetjenesten

- Kontakter i en ca. 8 og ½ mnd. lang periode før fødsel
- Alle kontakter eller kun kontakter kodet som kontroll?
 - Kontakttype preget av «default-settings»?
- Alle tilstander eller et utvalg av tilstander?
 - Mange aktuelle koder i bruk

Hdiag = «Z34 Kontroll av normalt svangerskap» og kontakttype

Opptaksområder

Kilde: NPR/SSB

■ Kontroll ■ Behandling ■ Utredning ■ Missing ■ Annet

Hva har vi tatt med?

- Tilstandskoder
 - Z-koder (Graviditet, svangerskapskontroller og prenatal diagnostikk)
 - O-koder (Tilstander hos mor/foster)
- Prosedyrekoder
 - Ultralydprosedyrer (Graviditet, vaginal probe)
- Normaltariffetakster (Ultralyd, graviditet, svangerskap, kontroller)
- Disse kodene er i bruk ved rundt 90 % av kontaktene i aktuell periode

Praksisvariasjon

Helseatlas for gynekologi

Bruk av utvalgte helsetjenester innen gynekologi i
perioden 2015–2017

Januar 2019

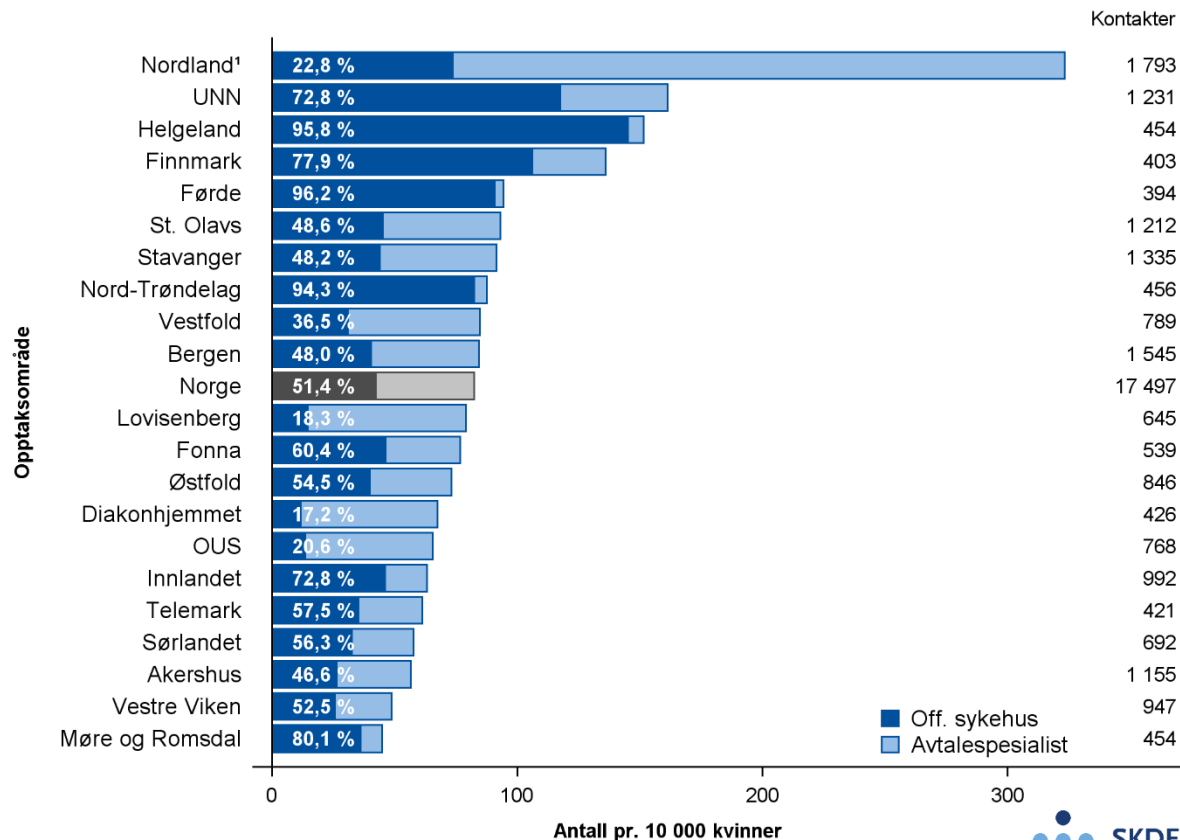
 Helseatlas

 SKDE

2019

Biopsi av livmorhalsen

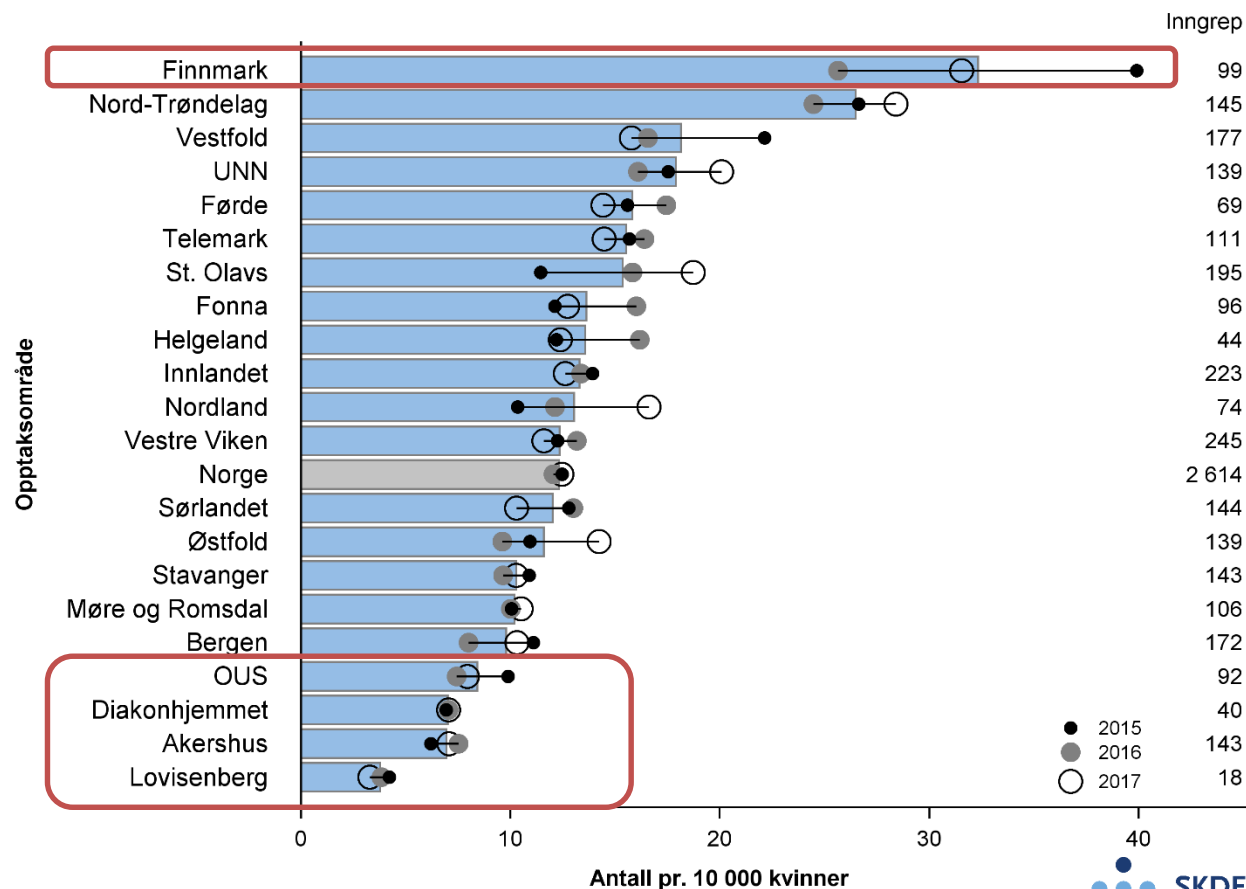
- 7 ganger så mange cervixbiopsier...

Kilde: NPR/SSB

Kirurgi ved urininkontinens

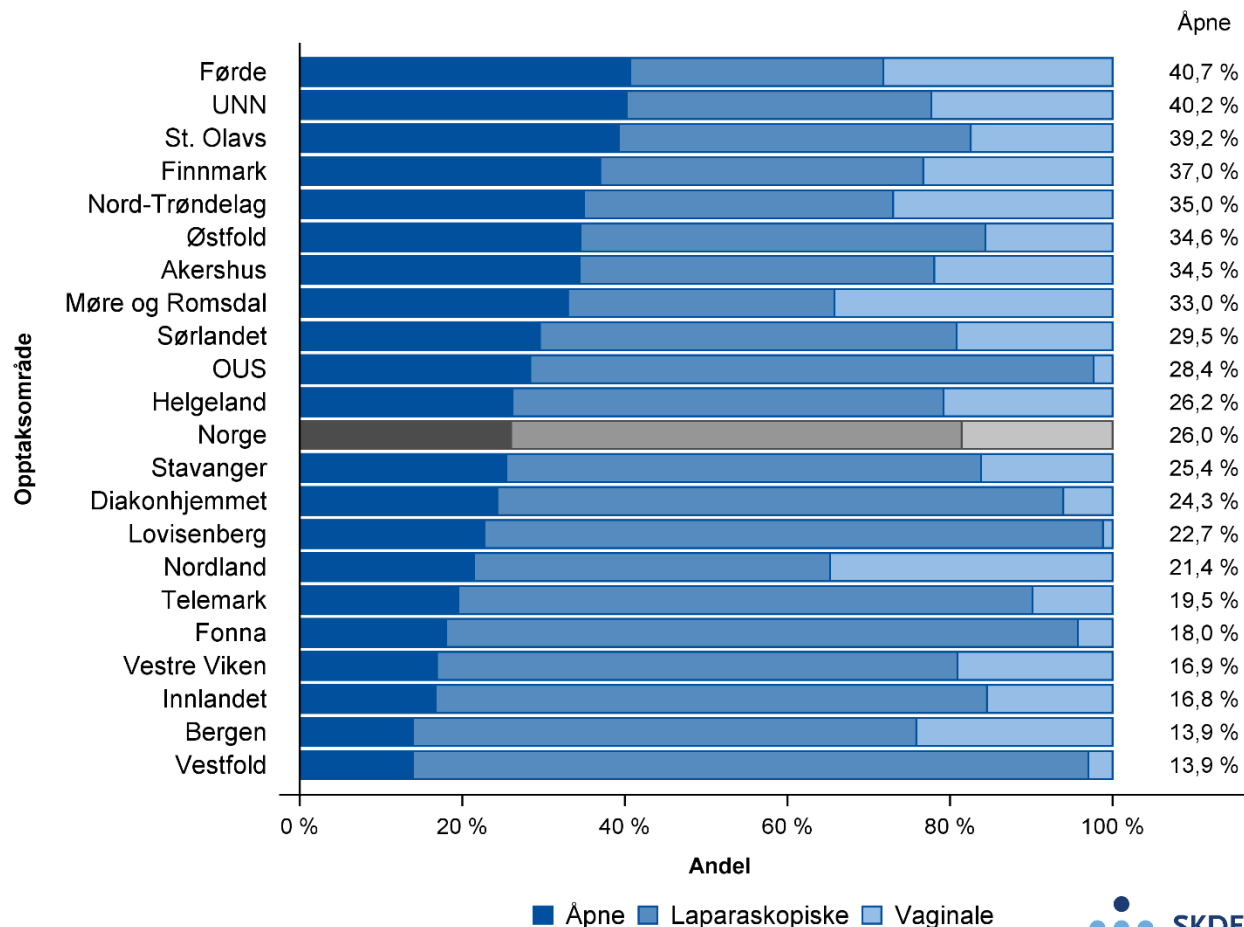
- 8 ganger så mange opererte kvinner...

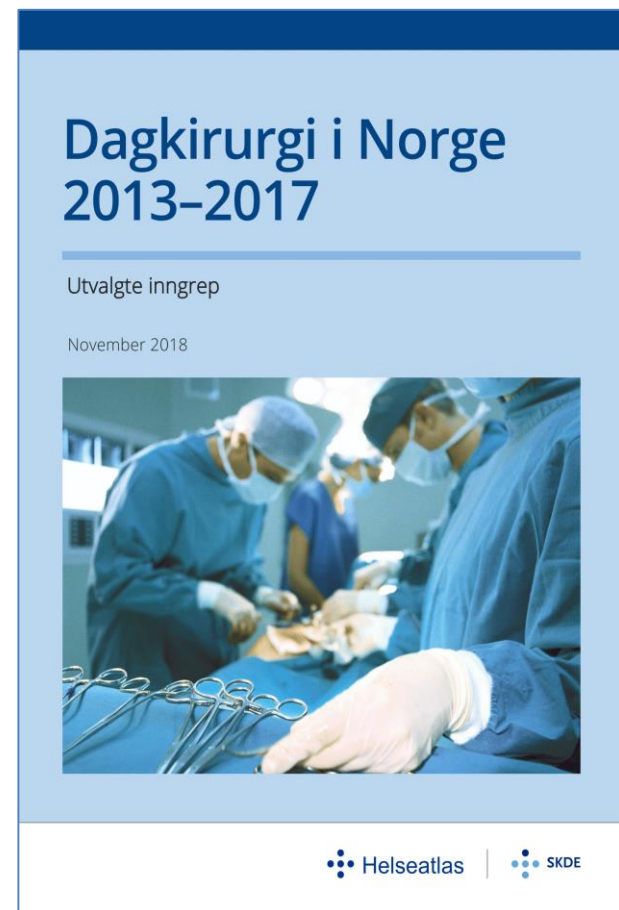
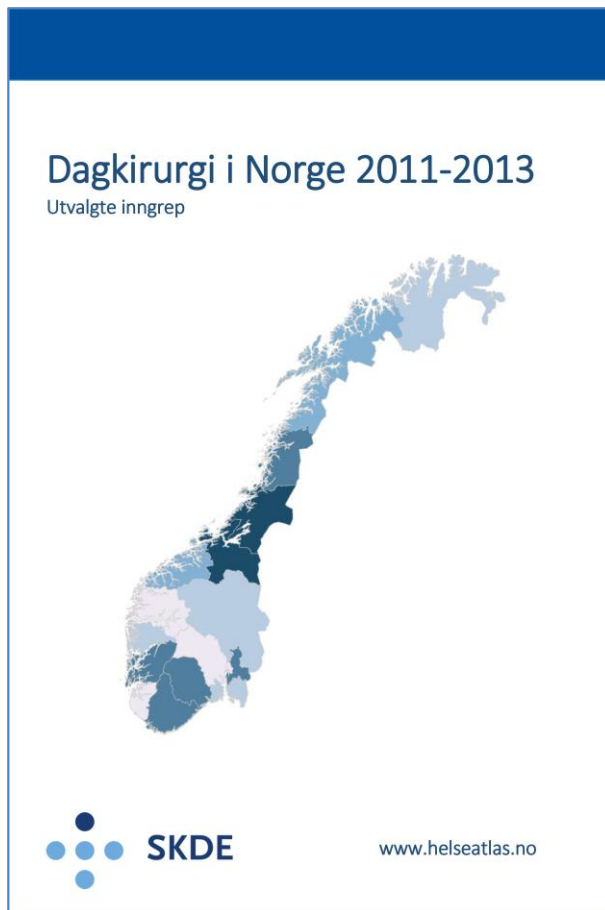
Kilde: NPR/SSB

Hysterektomi (ikke kreft)

- I nasjonal veileder for gynekologi anbefales vaginal eller laparoskopisk teknikk

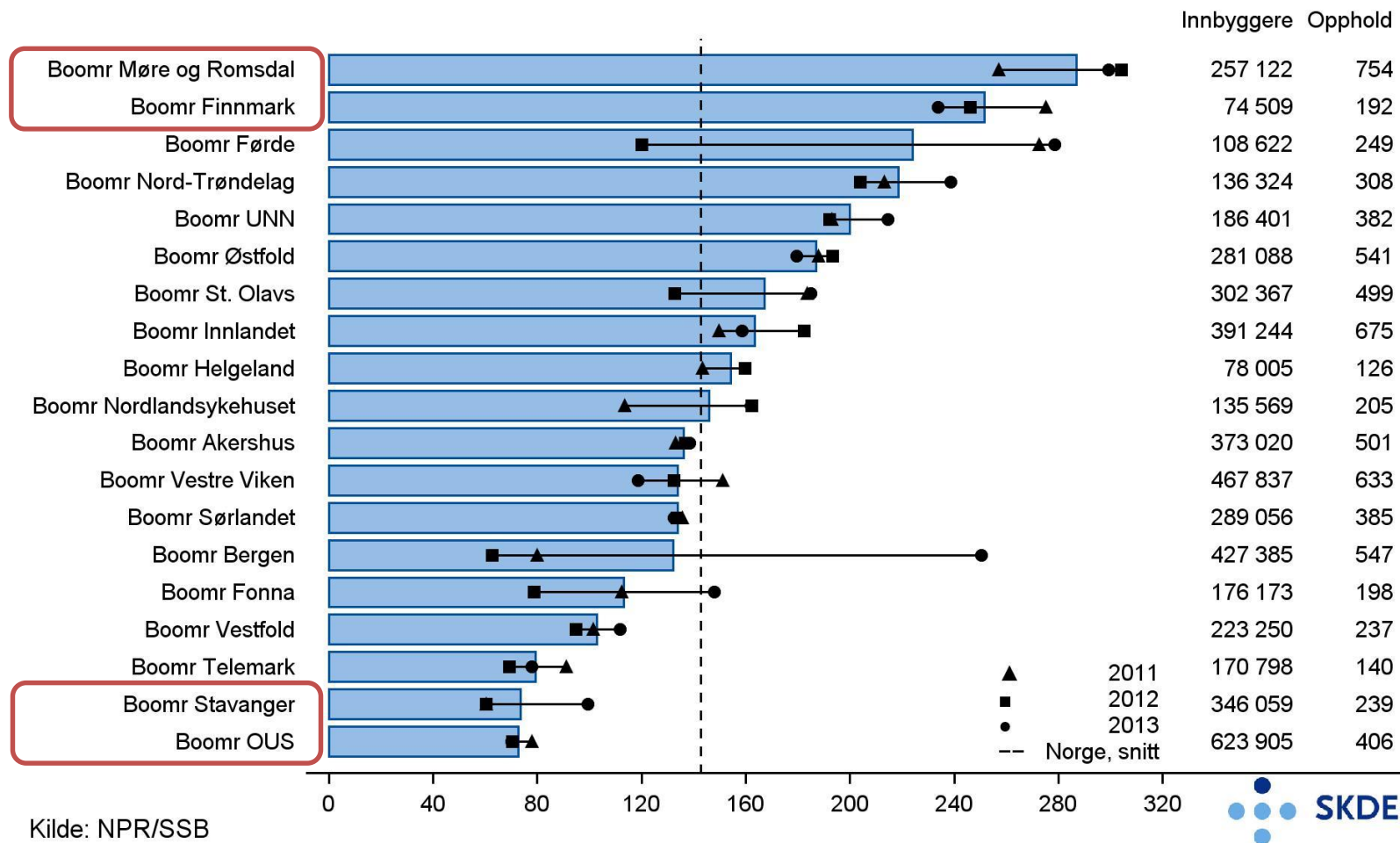
Kilde: NPR/SSB

Utvikling i perioden 2013-2017 - Omfang og variasjon 2018

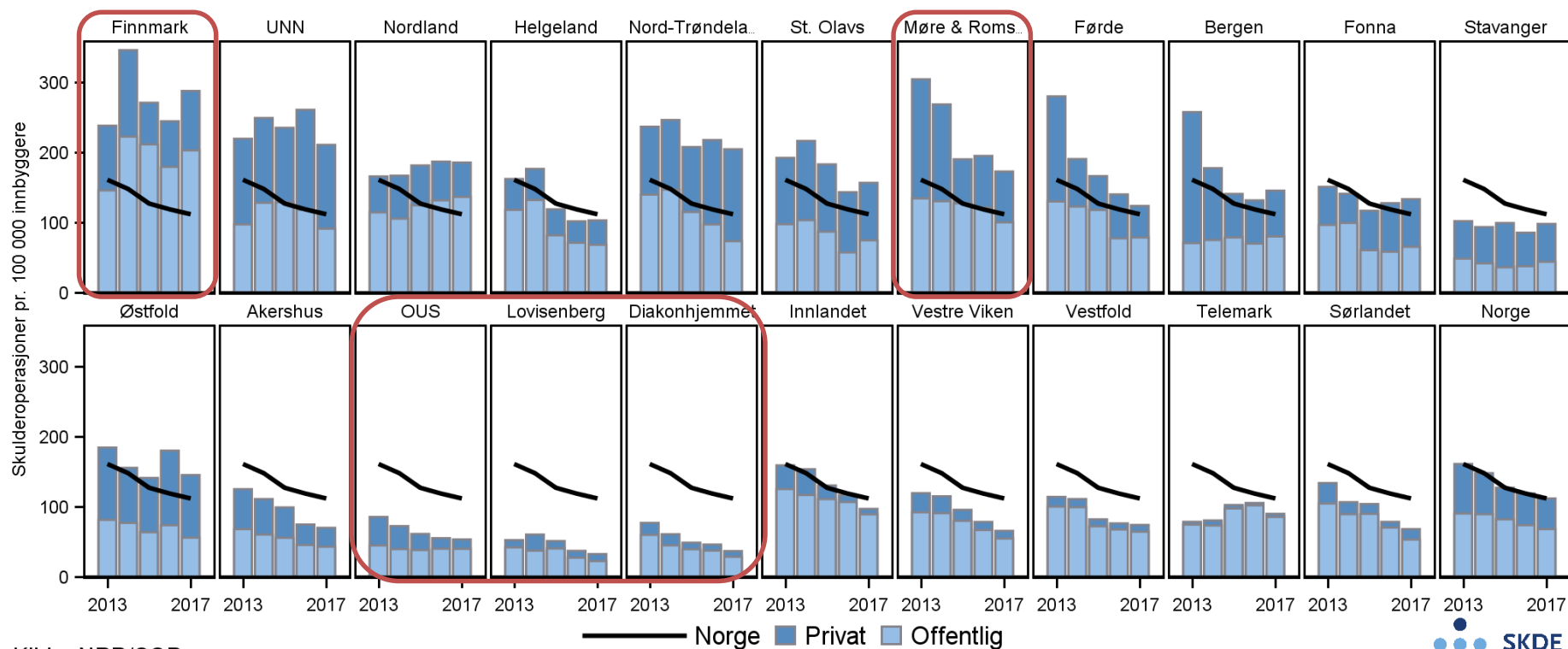
Skulderkirurgi (acromionreseksjon)

Dagkirurgiatlasat: 2011-2013

Skulderkirurgi (acromionreseksjon)

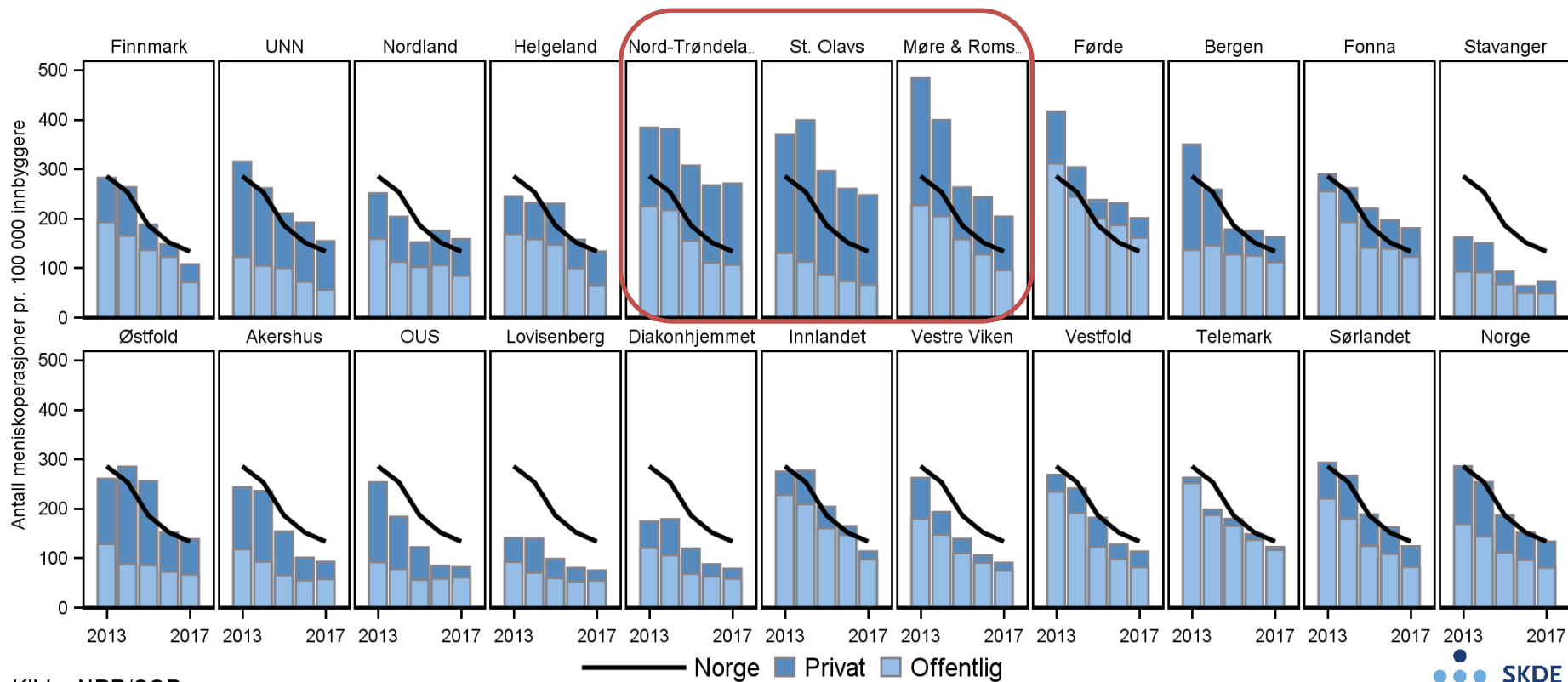
Utvikling 2013-2017

Kilde: NPR/SSB

Meniskkirurgi

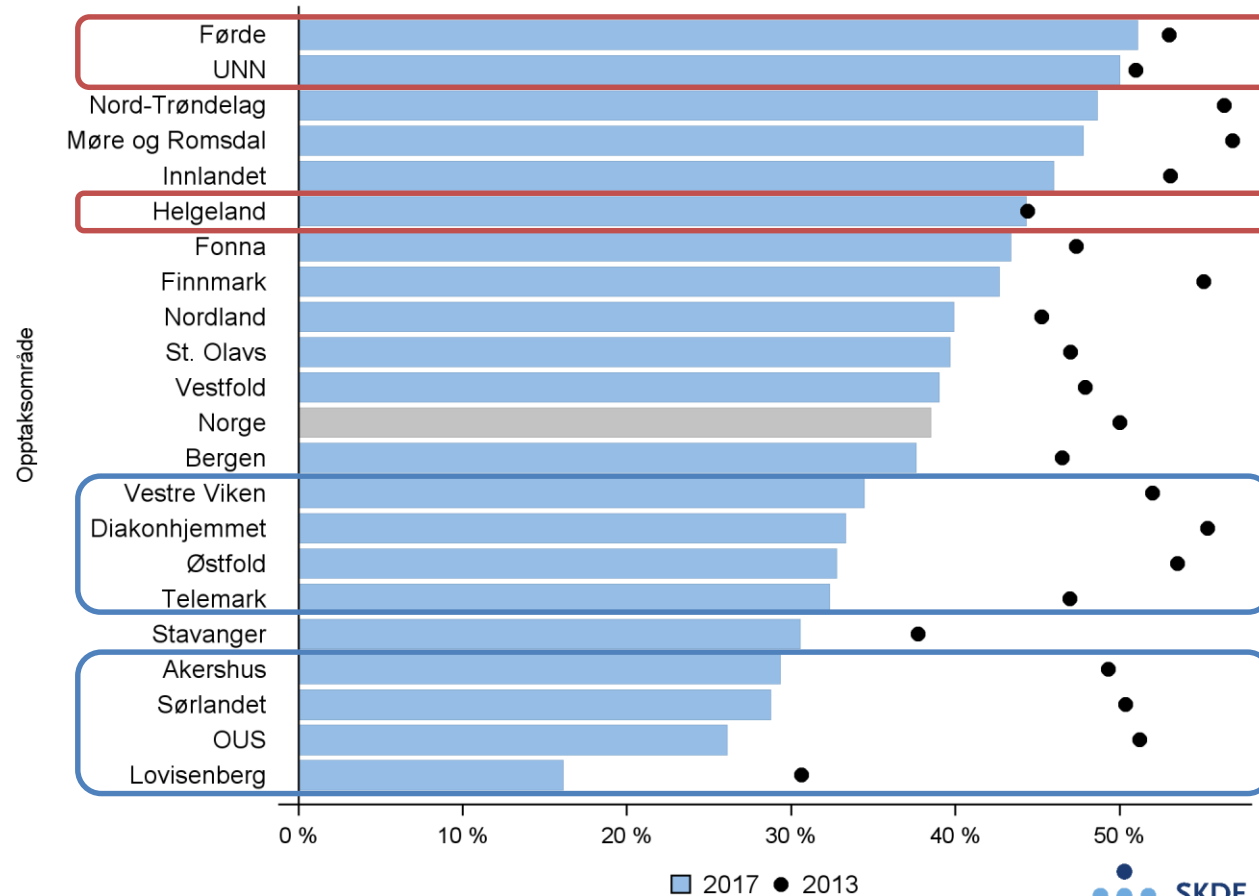
Utvikling 2013-2017

Kilde: NPR/SSB

Meniskkirurgi

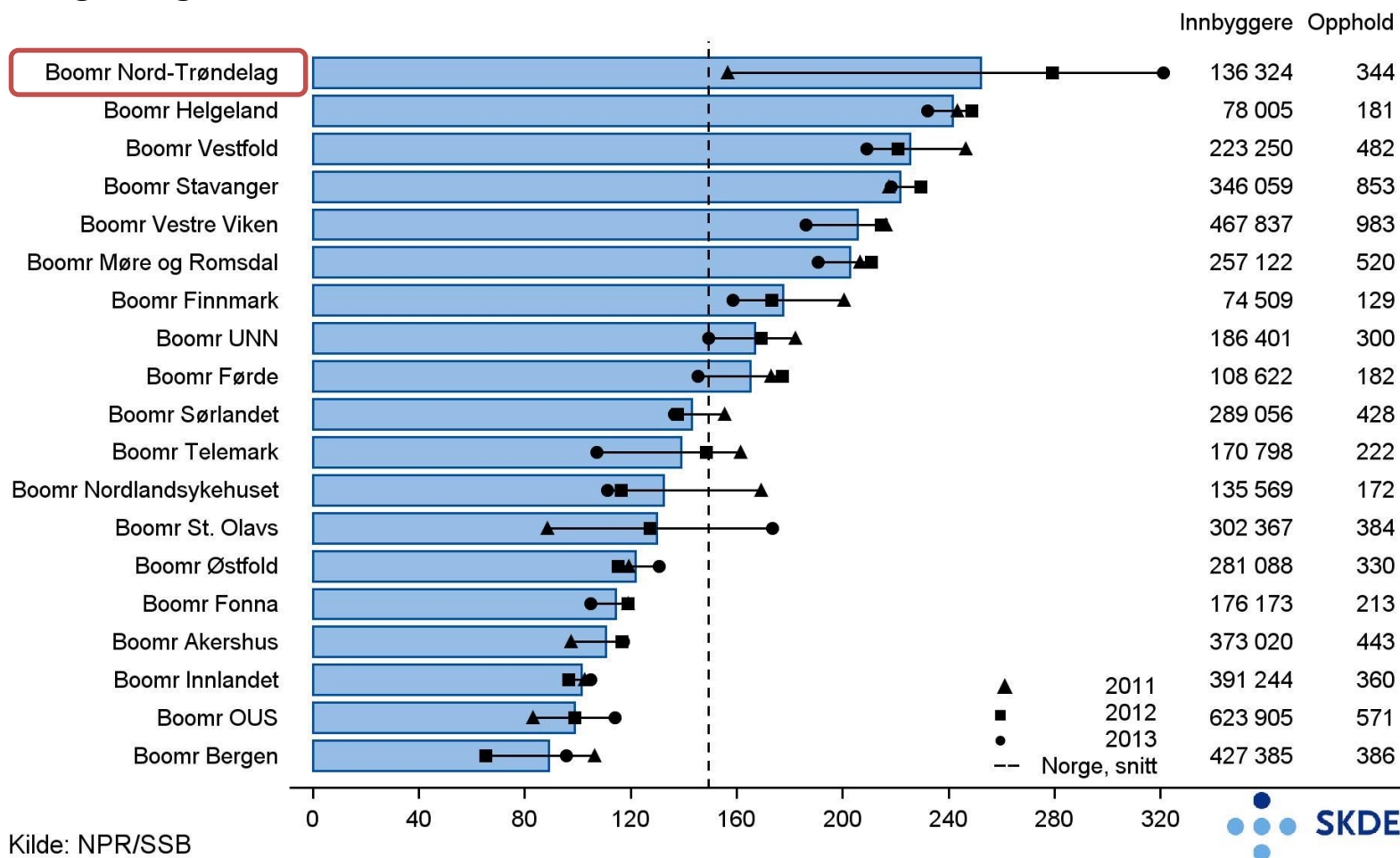
Andel pasienter ≥ 50 år i 2013 og i 2017

Kilde: NPR/SSB

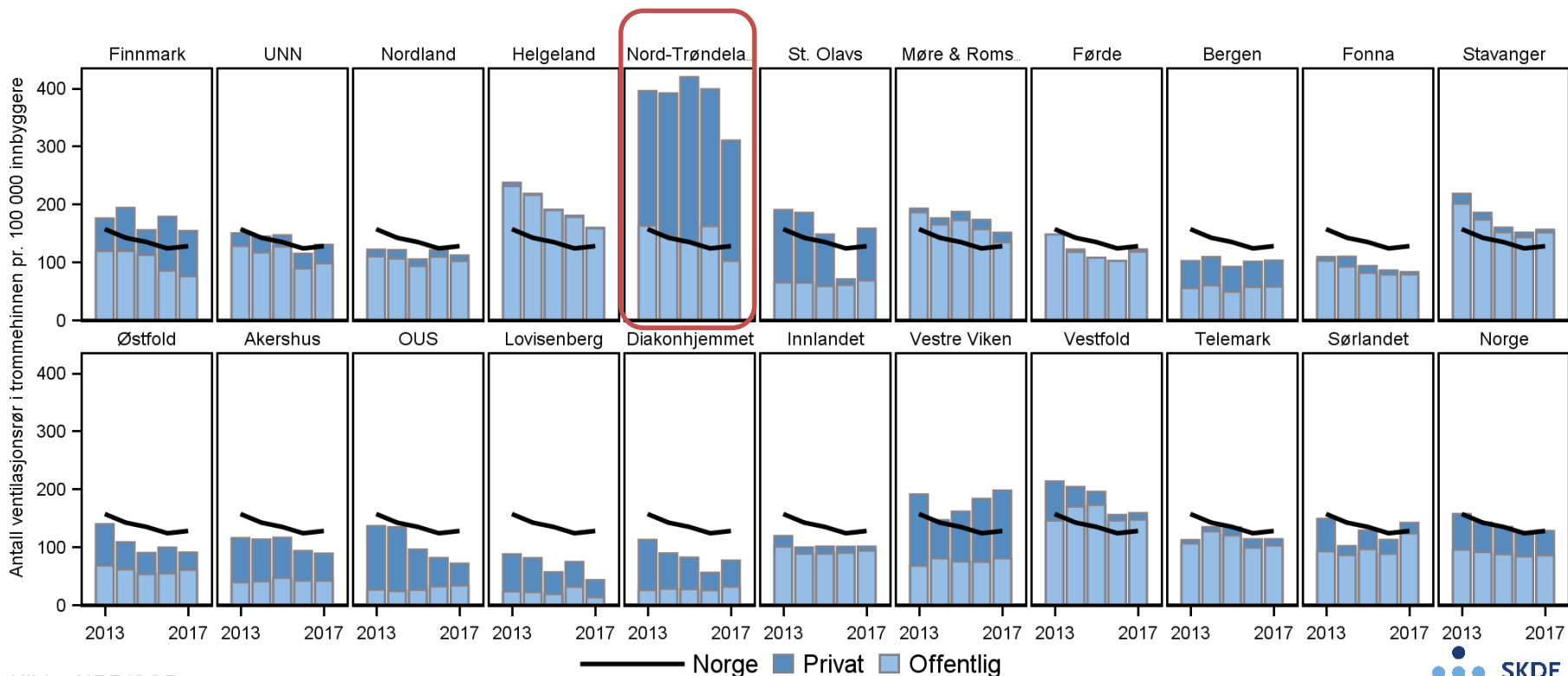
Ventilasjonsrør i trommehinnen

Dagkirurgiatlas: 2011-2013

Ventilasjonsrør i trommehinnen

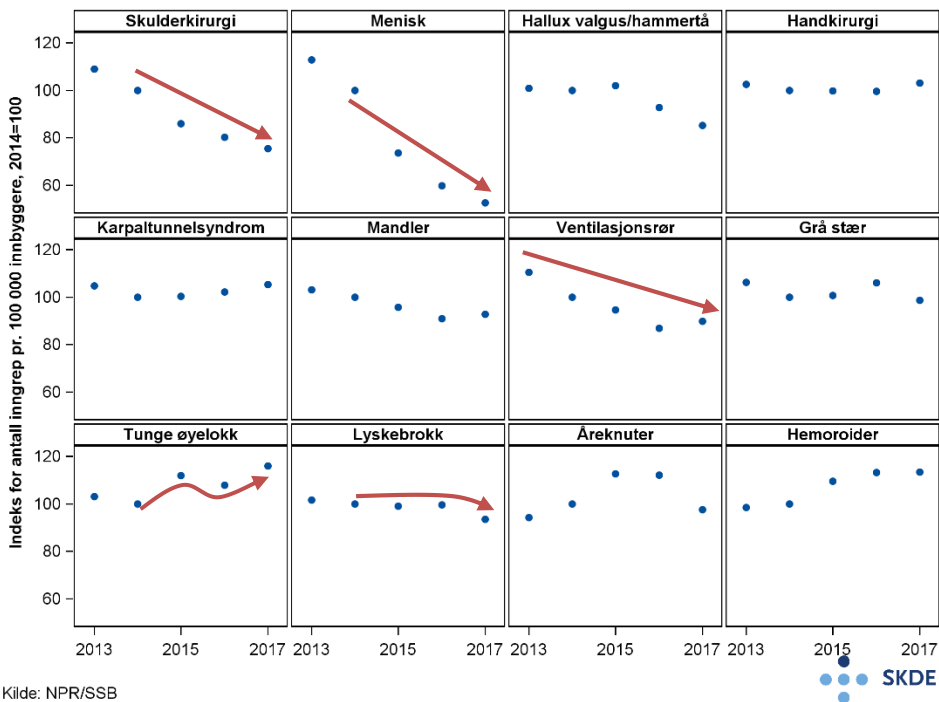
Utvikling 2013-2017

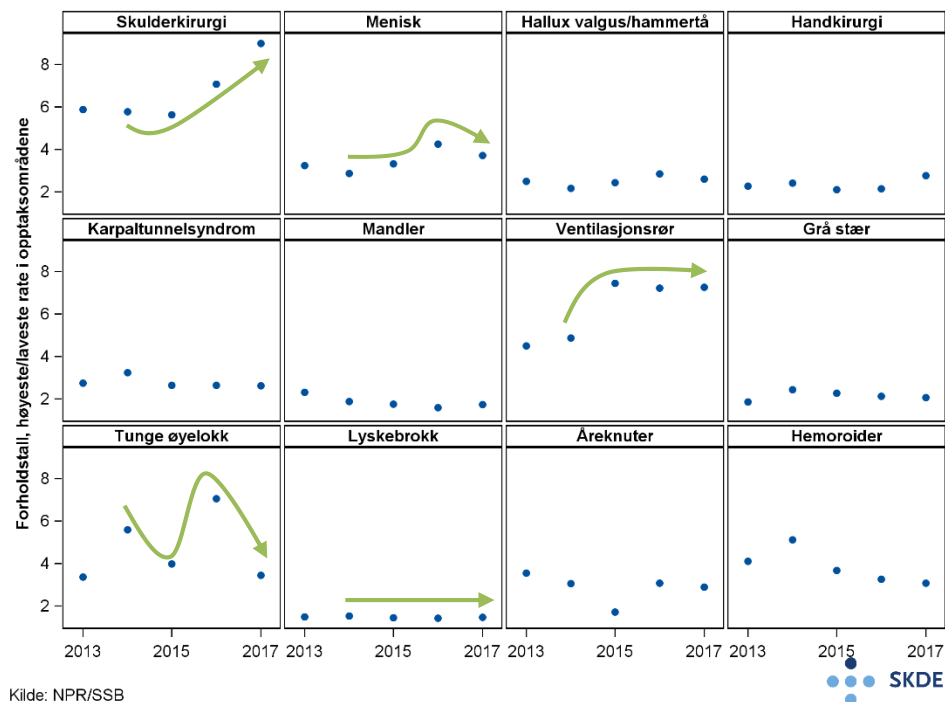
Kilde: NPR/SSB

Utviklingen i Norge oppsummert

Indeks, operasjonsrate

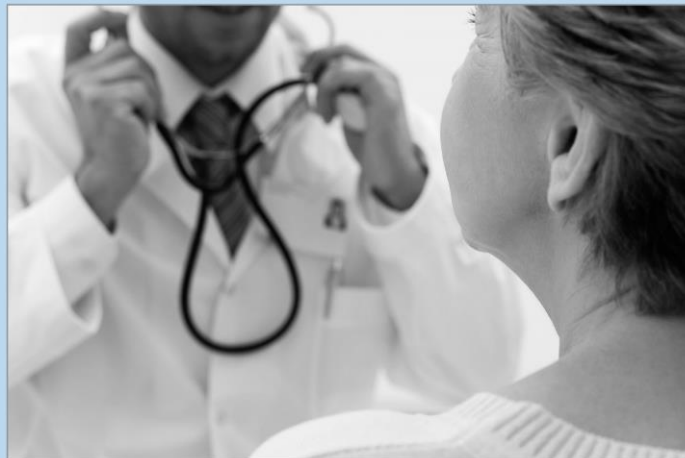
Ratio, høyeste/laveste rate

- Ratene redusert for mange inngrep etter 2014
- Ingen sammenheng mellom volumreduksjon og reduksjon av variasjon mellom opptaksområdene (skulder og menisk)

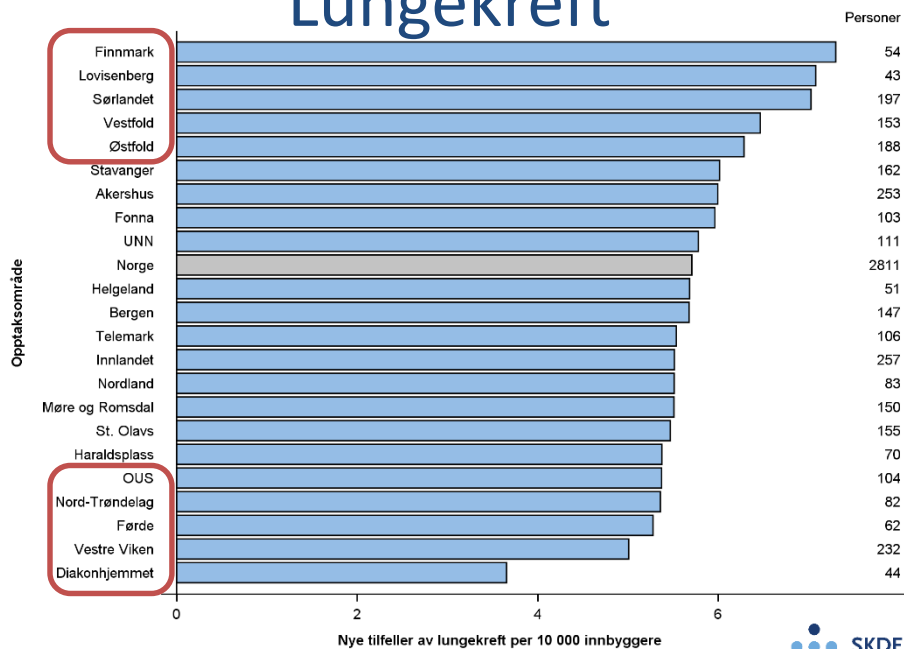
Helseatlas kols

Bruk av helsetjenester ved kronisk obstruktiv lungesykdom i 2013-15

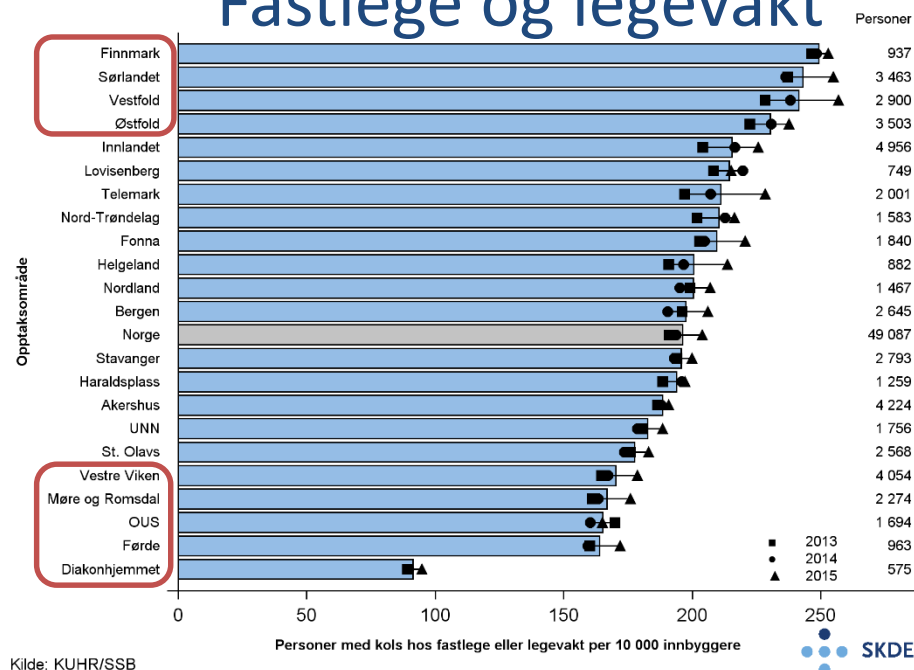

Fastlege og legevakt – personer

Lungekreft

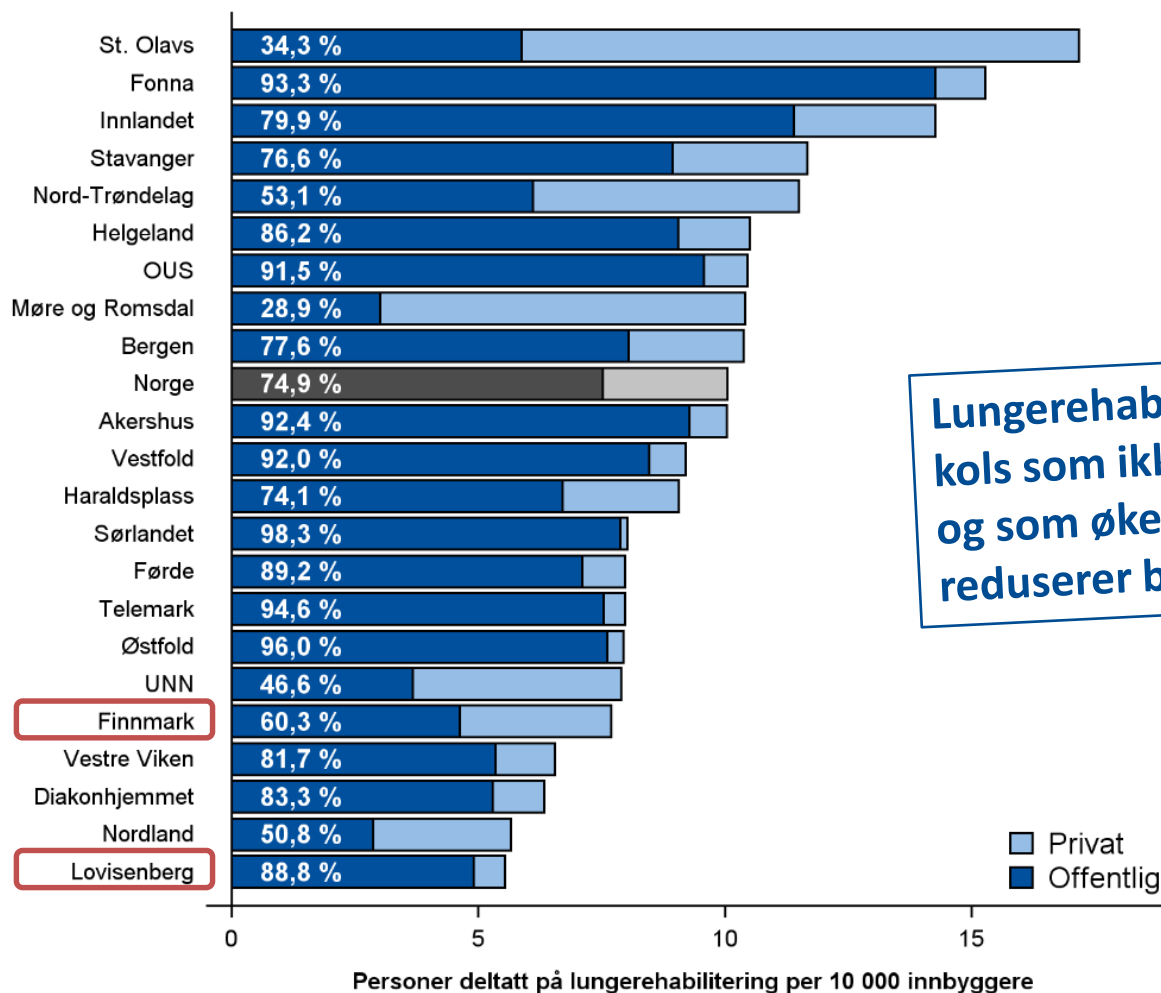

Fastlege og legevakt

- Sterk samvariasjon mellom insidens av lungekreft (proxy for prevalens av kols) og
 - a) bruk av fastlege og legevakt for kols ($r_s=0,72$)
 - b) personer på poliklinikk for kols ($r_s=0,54$)
 - c) personer akuttinnlagt for kols ($r_s=0,52$)
- **Mye** av den geografiske variasjonen kan skyldes **ulik forekomst av kols**

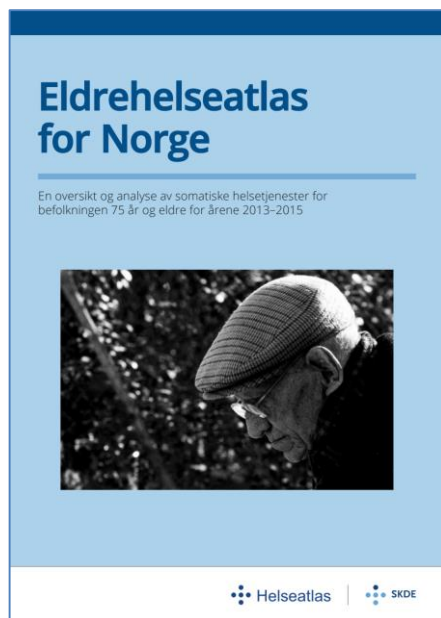
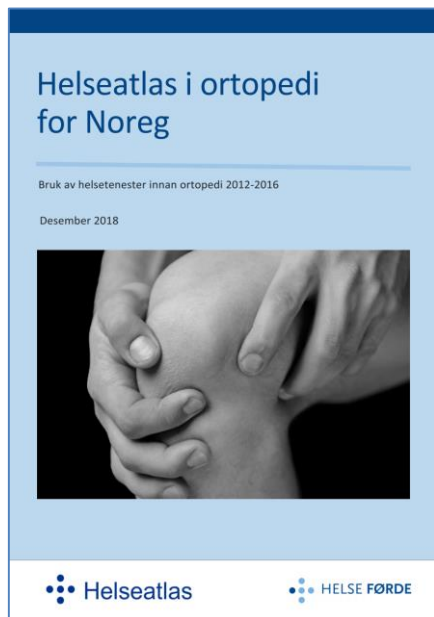
Personer med kols deltatt på lungerehabilitering (2015)

Lungerehabilitering er et av få tiltak ved kols som ikke har uønskede bivirkninger og som øker livskvalitet og reduserer behov for sykehusinnleggelse

Kilde: NPR/SSB

Likeverdig helsetjeneste?

Oppsummering

- Få skranker for tilgang til helsetjenester og klare politiske mål om likeverdighet
- NPR en god kilde for variasjonsanalyser
 - «All» aktivitet er registrert
 - Men, krevende å bruke – kodepraksis og endringer
- Likeverdige helsetjenester?
 - Mye geografisk variasjon i helsetjenestebruk
 - Reiser mange spørsmål som må håndteres i fagmiljøene
 - Trenger å vite mer om årsaker og konsekvenser

Likeverdige helsetjenester - uansett hvor du bor?

Helseatlas sammenlikner befolkningens bruk av helsetjenester gjennom interaktive kart, rapporter og faktaark.

 GYNEKOLOGI, 2015–2017	 INTERAKTIVT KART RAPPORT HOVEDFUNN LES MER	 ORTOPEDI, 2012–2016	 INTERAKTIVT KART RAPPORT HOVEDFUNN LES MER
 DAGKIRURGI, 2013–2017	 INTERAKTIVT KART RAPPORT HOVEDFUNN LES MER	 KOLS, 2013–2015	 INTERAKTIVT KART RAPPORT HOVEDFUNN LES MER
 NYFØDTMEDISIN, 2009–2014	 INTERAKTIVT KART RAPPORT HOVEDFUNN LES MER	 ELDREHELSEATLAS, 2013–2015	 INTERAKTIVT KART RAPPORT HOVEDFUNN LES MER
 BARNEHELSEATLAS, 2011–2014	 INTERAKTIVT KART RAPPORT HOVEDFUNN LES MER	 DAGKIRURGI, 2011–2013	 INTERAKTIVT KART RAPPORT HOVEDFUNN LES MER

Takk for tålmodigheten!